

Pilots over thema: Hoogbegaafdheid.

Overzicht aanvragen en feedback /aandachtspunten. Schooljaar 2020-2021.

Aanvragen 2020-2021: Parcival, Harens Lyceum, vervolg pilot Willem Lodewijk Gymnasium, vervolg en nieuwe pilot Praedinius, vervolg en nieuw Montessori Lyceum, OPCD.

Nel, Hanny, Therése en Inez zullen namens de kartrekkers in duo's afspraken maken met de scholen voor een tussen evaluatie in januari/februari.

Naam school: Parcival

➤ **Wat is de specifieke actie van de pilot?**

Een uitdagend aanbod creëren voor hoogbegaafde leerlingen. Hoogbegaafde leerlingen de gelegenheid geven om vanuit eigen interesse een project op te zetten of onderzoek te doen. Ze mogen een beperkt aantal andere lessen missen en worden begeleid door OG (orthopedagoog?) met ervaring HB en eventueel een vakdocent.

➤ **Wat is het doel of de beoogde opbrengst van de pilot?**

Hoogbegaafde leerlingen "binnenboord" houden op het Parcivalcollege.

Concreet:

- Motivatie vergroten
- Eigen interessegebieden ontwikkelen
- Stimuleren "denk-luik" (Tessa Kieboom)
- Niet meer van hetzelfde aanbieden
- Gevoel autonomie bevestigen

➤ **Op welke wijze wordt de opgedane kennis overdraagbaar gemaakt voor de andere scholen binnen het SwV?**

Via het netwerk HB van het samenwerkingsverband

➤ **Contactpersonen pilot:**

- Maeike Bosma, aandachtsfunctionaris HB, m.bosma@parcivalcollege.nl

Feedback aanvraag Parcival.

De school geeft aan dat hoogbegaafde leerlingen op het Parcivalcollege (met name) worden aangesproken doordat de school sterk is in het erkennen en begeleiden van HB leerlingen in het "zijnsluit" (Tessa Kieboom). Uit intern onderzoek blijkt dat leerlingen die daarvoor gevoelig zijn een goede aansluiting hebben bij deze vorm van onderwijs (vrije school). Positief is dat dit type onderwijs voor gevoelige (HB)leerlingen goed aansluit. De aanvraag is bedoeld om een cognitief aanbod voor hoogbegaafde leerlingen te creëren. Waar dat aanbod uit gaat bestaan wordt niet concreet: leerlingen mogen vanuit eigen interesse kiezen, niet duidelijk wordt waar de cognitieve uitdaging dan uit gaat bestaan. Er is geen specifieke relatie aangegeven met vakinhoudelijke gebieden. De aanvraag is bedoeld voor het *begeleiden* van deze individuele leerlingen. Ook de opbrengst en kenmerken van deze begeleiding om juist die cognitieve uitdaging te bereiken is niet specifiek omschreven.

Aandachtspunten wat betreft de inhoud:

- Bewaking kwaliteit van het aanbod: hoe zorg je ervoor dat de projecten en onderzoeken echt uitdagend zijn?
- Wie mag dit doen? In de aanvraag staat leerlingen die (extern onderzocht) aantoonbaar een TIQ>130 hebben, gemotiveerd zijn en goede prestaties leveren. Dit is dus eigenlijk alleen de goed presterende, autonome leerling. Het risico is dat een groep HB leerlingen die niet aan de criteria voldoet maar wél deze educatieve behoefte heeft en cognitieve uitdaging nodig heeft om te ontwikkelen, niet bediend wordt. Ook de dubbel bijzondere en/of onderpresterende leerling komt niet in beeld voor cognitieve uitdaging. Wellicht voor het vervolg van de pilot een aandachtspunt.
- Hoe ziet de begeleiding er uit? Op welke manier worden leerlingen ondersteunt voor wie een uitdagend aanbod wel wenselijk is maar die niet over de executieve vaardigheden beschikken om dit doelmatig zelf aan te pakken.
- Hoe worden vakdocenten betrokken?

Naam school: Harens Lyceum

➤ **Wat is de specifieke actie van de pilot?)**

Het opzetten van een coaching uur. Hierin wordt gewerkt aan ontwikkelen van megacognitie, omgaan met falen, omgaan met frustratie en leren leren.

➤ **Wat is het doel of de beoogde opbrengst van de pilot?**

Eerder signaleren van onderpresteerders om afstromen of uitval te voorkomen. Er voor zorgen dat HB leerlingen zich prettig voelen op de school. Succesfactoren zullen op basis van resultaten en tevredenheidsvragenlijst worden geëvalueerd. Kind voelt zich gezien er is aandacht voor hoogbegaafdheid.

Concreet:

- Beter signalering
- Voorkomen afstromen
- HB-leerling zich prettig laten voelen op de school

➤ **Op welke wijze wordt de opgedane kennis overdraagbaar gemaakt voor de andere scholen binnen het SwV?**

Via de AFHB-er in overleg en tussentijdse evaluatie via mail delen met collega's.

➤ **Contactpersonen pilot:**

- Thijs Amersfoort (teamleider) t.amersfoort@o2g2.nl
- Miram Slagter (ondersteuningscoördinator)
- Marlieke Engelen (AFHB-er), m.e.engelen@o2g2.nl

Feedback aanvraag Harens Lyceum.

De pilot is een aanvullende voorziening in het begeleiden van HB leerlingen. De ervaring was dat HB leerlingen lage cijfers halen en afstromen binnen de school. Doel van de pilot is verbeteren signalering ter voorkoming hiervan en dat HB-leerling zich prettig voelt. Een tevredenheidsvragenlijst over begeleiding wordt genoemd als succesfactor. "Prettig voelen als HB-leerling" is voorwaarde om te leren en is niet een SMART doel. Het coaching uur beoogt juist specifieke verbeteringen van vaardigheden, hier zouden doelen aan gesteld kunnen worden.

Doestelling is ook het eerder signaleren van onderpresteerders en het voorkomen van afstromen en uitvallen. In de aanvraag wordt niet duidelijk **hoe** deze leerlingen worden gesignaleerd. Ook wordt niet duidelijk welke leerlingen voor dit coaching uur in aanmerking komen.

In het coaching uur wordt door de leerling gewerkt aan specifieke vaardigheden, deze vaardigheden moeten de leerlingen kunnen vertalen naar de vakuren om onderpresteren en afstromen te voorkomen. De succesfactoren zijn mede afhankelijk van het monitoren van de resultaten die leerlingen zullen laten zien op de inhoudelijke vakken. Dat betekent daarom ook kennis en betrokkenheid van de vakdocenten bij hoogbegaafdheid. Niet duidelijk is hoe vakdocenten worden betrokken.

Aandachtspunten wat betreft de inhoud:

- Hoe worden leerlingen gesignaleerd en geselecteerd voor deze voorziening
- Hoe wordt de vertaling van het oefenen in vaardigheden gemaakt naar de verschillende vakken en hoe worden de desbetreffende docenten betrokken?
- Welke verwachtingen?
- Wat betekent de inzet van het coaching uur voor de organisatie in het algemeen (is dit voor leerlingen een extra uur of in plaats van iets anders)
- Hoe worden vakdocenten betrokken.

Naam school: Willem Lodewijk Gymnasium

➤ **Wat is de specifieke actie van de pilot?**

Vroegtijdig signaleren van HB leerlingen en het bieden van een aanbod bij een extra ondersteuningsbehoefte bij het leren leren. Schoolbreed integreren van het aanbod van REMIND, methode specifiek voor leren leren.

➤ **Wat is het doel of de beoogde opbrengst van de pilot?**

Reeds ingezette manier van signaleren doorzetten (vorige pilot): mentoren en docenten kunnen onderbouwde leerlingen signaleren en aanmelden voor REMIND. Meer zicht op aansluiting eigen aanbod t.a.v. leren leren op REMIND. Concreet:

- Leerling wordt vroegtijdig gesignaleerd door samenwerking mentoren en vakdocenten
- Leerling voelt zich gezien
- Schoolbreed geïntegreerd aanbod REMIND
- Zicht op afstemming eigen aanbod en REMIND in de nieuwe situatie t.a.v. schooltijden.

➤ **Op welke wijze wordt de opgedane kennis overdraagbaar gemaakt voor de andere scholen binnen het SwV?**

- Terugkoppeling van de effecten en ervaringen binnen de jaarlijkse presentaties van de pilots.
- Deelname en leveren van een contactpersoon voor HB vanuit onze school.

➤ **Contactpersonen pilot:**

- Marieke Pot, pot@wlg.nl
- Everdine v.d. Velden, vel@wlg.nl
- Nanja van Berkum (aandachts-functionaris HB), brm@wlg.nl

➤ **Tussenevaluatie pilot 19-20.**

(24-2-20. Aanwezig : Everdine van der Velden, Nanja van Berkum, Marieke Pot en Inez T en Marijke de R.)
De pilot betreft signaleren én aanpak.

Signaleren.

- Besprekingen voor het signaleren zijn met heel team: ondersteuning coördinator-onderbouw, intaker nieuwe aankomende leerlingen, mentoren, orthopedagoog, AFHB-er. Dit levert een veel genuanceerdere signalering op vanuit verschillende invalshoeken.
- Wat is anders dan CBO onderzoek? De mentor is de spil in signaleren. Sommige mentoren kunnen dat al, anderen hebben minder ervaring en kennis rondom HB. Categorie onderpresteerders is nog steeds lastig, die vallen het minste op. Leer- en persoonsgegevens onderscheiden is belangrijk. Screenen op: succesvol autonoom, creatief denken, dubbel bijzonder
- Onderpresteerder is lastiger maar worden wel uitgenodigd
- Nieuwe screeningsinstrument i.p.v. CBO: GSV. CBO roept ook veel zijweg vragen op, m.n. ook van ouders bijvoorbeeld omdat het IQ lager is door stress van dat moment van afname.
- Basisschooldossier is van belang: welke signalen en evt. onderzoeken waren daar al, bovenschoolse plusklas ervaring hoort bij screening. Basisschool info en overdracht is heel wisselend.
- Daarnaast laat de school kinderen zichzelf nomineren. Kinderen die zichzelf niet nomineren, omdat ze niet willen of het niet aandurven, is nog een ingewikkelde groep. Daar zit juist interessante "groep" bij, verwacht de school. Bij uitdaging/verbreden, mogen ze lessen missen.
- Ithaka: gericht op leren en motivatie voor leren te behouden, is een aanbod dat kan volgen op screening. Wat zijn de eisen in de afsluiting van een project: er zijn eigenlijk geen eisen. Werken aan persoonlijkheidskenmerken wordt ook gehonoreerd.

Vaardigheidskaarten worden hierbij gebruikt. Docenten sturen op vaardigheden rondom leren leren.

Er wordt ook steeds meer gedifferentieerd in de lessen

REMIND.

Met methode Remind begonnen, kan door leerlingen zelf gedaan worden, onderling. Leerlingen worden geschoold als expert hierin en om andere leerlingen te helpen. Leerstrategieën ontdekken middels experimenten. Alle mentoren van klas 3 en 4 hebben kennis hiervan door een scholing.

Positieve uitkomsten/bevindingen:

- Verschillende medewerkers/disciplines in groep en besprekingen is een pluspunt. Regelmatig gedeelde info met verschillende betrokkenen uit de school over leerlingen die opvallen (rondom HB) geeft een gedegen opbouw voor screening en aanpak van leerlingen en dus voor Passend Onderwijs en ook voor HB leerlingen.

- Deze manier van werken geeft makkelijker verbinding naar handelen. CBO : alleen de uitschieters in cognitie waren interessant.
- Nieuwe manier van screening levert meer leerlingen op voor Ithaka dan CBO.

Vraag: Hoe werk je aan eigen projecten rond leren leren, hoe werk je aan eigen persoonlijkheidskenmerken?
Wens: Graag uitwisseling hierover met Gomarus, Montessori Lyceum en Praedinius.

➤ **Feedback aanvraag (2) Willem Lodewijk Gymnasium.**

De pilot is een vervolg op de eerste pilot. In de vorige pilot zijn duidelijk stappen gezet om de signalering te verbeteren. Het team zit in een proces waarbij steeds meer kennis en ervaring met elkaar wordt gedeeld en ingezet. Er is een zichtbaar resultaat doordat meer leerlingen deelnemen aan het verbredingstraject Itaka.

De inzet is in deze tweede pilot meer verdiepen van de ingezette weg wat betreft signaleren. REMIND is wel al ingezet maar nog incidenteel en dit wordt in deze nieuwe pilot meer uitgewerkt.

Aandachtspunten wat betreft de inhoud:

- Hoe consequent wordt REMIND ingezet?
- Op welke manier kunnen onderpresterende leerlingen en dubbelbijzondere leerlingen profiteren van REMIND
- Hoe stel je vast dat er verbetering is ? (door bijvoorbeeld minder uitval van leerlingen, minder afstromen, tevredenheid leerlingen/ouders etc)

Naam school: Praedinius Gymnasium

➤ **Wat is de specifieke actie van de pilot?**

1. Pilot Masterclasses.

Hoogbegaafde leerlingen uit de bovenbouw ontwerpen en verzorgen (onder begeleiding) een lessenserie voor PO leerlingen uit de bovenbouw.

2. Pilot Train je brain

De pilot richt zich op HB leerlingen die onderpresteren. PG wil (na literatuuronderzoek) zelf een training ontwikkelen ogv executieve vaardigheden, "Train je brain, StuVa voor HB leerlingen".

➤ **Wat is het doel of de beoogde opbrengst van de pilot?**

1. Pilot Masterclasses.

Doel is dat hoogbegaafde VO-leerlingen en PO-leerlingen zich gezien weten in hun cognitieve talenten en dat ze die op een creatieve/praktische manier kunnen vormgeven door een module te ontwerpen en te verzorgen. Het ontwerpen van zo'n lessenserie geeft leerlingen autonomie en doet een beroep op hogere orde denkvaardigheden.

2. Pilot Train je brain

Doel is dat de leerlingen zich competent(er) gaan voelen in hun studievaardigheden, daardoor hun frustratie over schoolwerk verminderen, beter presteren en leren van elkaar. Daarnaast kennisontwikkeling bij mentoren, maar ook bij ouders zodat zij beter kunnen aansluiten bij de onderwijsbehoeften van deze leerlingen. In beeld krijgen welke HB leerlingen hierboven op nog meer ondersteuning nodig hebben.

Op welke wijze wordt de opgedane kennis overdraagbaar gemaakt voor de andere scholen binnen het SwV?

Het resultaat van deze pilot zit vooral in het uitproberen van deze inhoud en werkvorm, ervaring opdoen en onderzoeken of het iets is om vervolgens te creëren op andere VWO scholen.

➤ **Contactpersonen pilot:**

- Vincent Bekkering (v.bekkering@o2g2.nl)
- Timo Septer (t.septer.praedinius@o2g2.nl)

➤ **Tussenevaluatie pilot 19-20.**

Positieve uitkomsten/bevindingen: Enthousiasme bij start, aanmelding en voorlichting. Zowel bij bovenbouw leerlingen Praedinius als bij groep 8 leerlingen. Helaas konden door de maatregelen rondom Covid 19 de masterclasses niet starten en was er geen evaluatie mogelijk.

➤ **Feedback aanvraag Praedinius Gymnasium.**

1. Pilot Masterclasses.

De pilot is een vervolg op de eerste pilot.

Aandachtspunten wat betreft de inhoud:

- *Bewaking kwaliteit van het aanbod:* Hoewel de lessen *maken en geven* een leerproces is voor de VO leerling, is het volgen van de masterclass een tijdsinvestering en leertijd voor de PO leerling. Belangrijk is de rol en de expertise van de begeleidend docent.
- *Doelgroep bepaling:* er is verschil in leerstijl en educatieve behoefte tussen een HB leerling en een goede presteerder. Gezien het doel (erkenning HB leerling en gezien worden) is bij het selecteren van leerlingen door de PO-school wel van belang om dit in de gaten te houden en hier eisen aan te stellen. Risico kan zijn: een "leuke" aanvulling op het aanbod voor de snelle PO leerling die te weinig uitdaging op de eigen school krijgt. Is daar naar aanleiding van de start vorig jaar inmiddels zicht op?

2. Pilot Train je brain

Aandachtspunten wat betreft de inhoud:

- Er zijn in ons SwV meerdere scholen die zich richten op het verbeteren van EF bij HB leerlingen. In hoeverre is er gebruik gemaakt van de daar opgedane ervaringen? Is er contact tussen de AFHB-ers van deze scholen?
- In de aanvraag wordt uitgebreid literatuuronderzoek als onderdeel van de pilot beschreven. Hoeveel tijd neemt dat in beslag? Hoe ziet het tijdspad er uit? Wat is de opbrengst daarvan en hoe vertaald zich dat in het traject. Misschien ook iets om te delen in AFHB-netwerk?
- De pilot richt zich op een beperkt aantal leerlingen (10-15).
Wb de deskundigheidsontwikkeling van mentoren: in hoeverre worden ook de eigen professionaliseringsmiddelen hiervoor ingezet?

Naam school: Montessori Lyceum

➤ **Wat is de specifieke actie van de pilot?**

Voortzetting en doorontwikkeling van een speciale voorziening voor HB leerlingen met een complex profiel op leren en sociaal-emotionele ontwikkeling. In de pilot van 2019 2020 werd training gegeven op executieve functies, planning en studievaardigheden. Er werd coaching en motivatiegesprekken gegeven, naast vakspecifieke begeleiding. Er is een beschermde, prikkelarme ruimte ingericht waarin deze extra begeleiding plaatsvindt. Zij zetten hierbij externe (vakspecifieke)collega's in met deskundigheid op gebied van hoogbegaafdheid.

➤ **Wat is het doel of de beoogde opbrengst van de pilot?**

Het doel is uitval voorkomen van leerlingen door motivatie vergroten, executieve vaardigheden leren beheersen, het verbeteren van sociale vaardigheden, reductie van faalangst en het onderkennen en voorkomen van vermijdend gedrag. Daarnaast onderpresteren te voorkomen en daarmee het afstromen naar een lager niveau en hiermee te gaan voorkomen dat de leerling thuis komt te zitten.

➤ **Op welke wijze wordt de opgedane kennis overdraagbaar gemaakt voor de andere scholen binnen het SwV?**

Dit is nog niet duidelijk gemaakt.

➤ **Contactpersonen pilot:**

- Linda de Munck (l.de.munck@o2g2.nl)

-

➤ **Tussenevaluatie pilot 19-20.**

Er is door omstandigheden en wisselingen op het ML geen tussenevaluatie geweest.

➤ **Feedback aanvraag Montessori Lyceum.**

De pilot is een vervolg op een eerste pilot.

Aandachtspunten wat betreft de inhoud:

In de aanvraag van de pilot van MLG valt de forse omvang op in fte's , in vergelijking tot de overige pilotaanvragen.

- Om welke aantallen leerlingen gaat het?
- Wat hebben de resultaten van de vorige pilot opgeleverd voor deze leerlingen?
- Wat is precies het plan: evaluatie vorige pilot – aanpassingen – doelen – aanpak – reflectie – etc.
- Hoe worden de nieuwste inzichten uit de literatuur gebruikt?
- Er wordt gebruik gemaakt van externe expertise op het gebied van leren leren en vakinhoudelijke verdieping voor HB leerlingen. Hoe verhoudt deze input zich tot de aanpak van docenten en mentoren, hoe wordt er gewerkt aan een integrale verdiepingsslag van pedagogisch-didactisch vaardigheden bij het docententeam?

Naam school: OPDC (Rebound en TTVO)

Binnen het OPDC worden zowel op Rebound als op TTVO leerlingen aangemeld waarbij er een vermoeden is van hoogbegaafdheid, of waarbij dat in het verleden vastgesteld is. Bij Rebound gaat het voornamelijk om leerlingen die onderpresteren. Bij TTVO gaat het met name om leerlingen die 'dubbel bijzonder' zijn: naast hoogbegaafdheid is er namelijk sprake van internaliserende problematiek, waarbij de belastbaarheid rondom schoolgang laag is.

➤ **Wat is de specifieke actie van de pilot?**

De school vraagt middelen aan voor signaleren en een sterkte/zwakke analyse opstellen van de leerlingen. Daarnaast is er het vermoeden dat de beoogde doelgroep als ondersteuningsbehoefte heeft het beter ontwikkelen van hun studievoordigheden zoals leren leren.

Daarom vraagt de school ook middelen aan voor het opzetten van specifieke lessen in kleine groepjes op het gebied van studievoordigheden. De inschatting is dat het om ongeveer 25 leerlingen zal gaan.

➤ **Wat is het doel of de beoogde opbrengst van de pilot?**

De school wil door een goede signalering beter in beeld krijgen welke leerlingen mogelijk hoogbegaafd zijn, wat hun sterke en zwakte punten zijn en hoe zij hun ondersteuningsbehoefte beter kunnen vertalen in praktische handvatten voor zichzelf en hun omgeving. De verwachting is dat de schoolgang sneller zal herstellen. Als de schoolgang sneller herstelt, kan er weer sneller aansluiting zijn bij de school van herkomst of bij een andere vorm van regulier onderwijs.

➤ **Op welke wijze wordt de opgedane kennis overdraagbaar gemaakt voor de andere scholen binnen het SwV?**

De voorziening is een ondersteuning voor alle VO – scholen. Zij zetten als school zelf in op een basis cursus Handelingsgerichte diagnostiek bij hoogbegaafdheid mogelijk aangevuld met de verdiepingscursus door Agnes Burger voor de gedragsdeskundigen. En het geven van lessen over studievoordigheden in relatie tot hoogbegaafdheid en scholing docenten. De scholing en ervaring van de orthopedagoog voor automatiseren van afnames sterkte-zwakke analyse en voor onderzoek/screening, zal kunnen worden ingezet om HB leerlingen met problemen in het reguliere VO beter te begeleiden vanuit hun eigen school en bij terugplaatsing naar de school.

➤ **Contactpersonen pilot:**

- Marijn Bolhuis (m.bolhuis@o2g2.nl)
- Marinda Hagen (m.hagen@o2g2.nl)

➤ **Feedback aanvraag OPDC.**

Aandachtspunten wat betreft de inhoud:

- De veronderstelling over de relatie tussen HB - onderpresteren – gedragsproblemen – niet erkende dubbel bijzonderheid in de aanvraag is zeker terecht. Het zou nog specifiek in beeld (en onderbouwd) kunnen worden met literatuur.
- Om de benodigde expertise intern op te bouwen door middel van studie en scholing kost tijd. Dus de vraag is op welke termijn gestart kan worden met de specifieke uren voor de leerlingen. Wellicht overleg met MLG over (tijdelijk) externe expertise inschakelen een optie?
- Goed om op juist deze school expertise t.a.v. dubbel bijzonderheid en onderpresteren te ontwikkelen. Nadenken over structurele vorm om deze kennis breed in te zetten binnen SwV. Kennis en kunde rond deze specifieke doelgroep niet bij één persoon op het OPDC maar iets breder trekken zodat eerder op scholen betrokken kunnen worden, bij dreigende plaatsing op OPDC, en al kunnen adviseren en evt. diagnosticeren.
- Wat betreft het opzetten van specifieke lessen in kleine groepjes op het gebied van studievoordigheden, aansluiting zoeken met de scholen die ook op dit gebied pilot hebben aangevraagd.
- In dat kader deze pilot wellicht volgend jaar voortzetten en uitbreiden als onderdeel van onze doelstelling van de HB Subsidie SwV Groningen-stad: samen een "expertisecentrum" zijn en elkaar ondersteunen en versterken.